

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1940 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för föreståndaren för Weibullsholms växtförädlingsanstalt H. A. K. Lamprecht och lärarinnan i kvinnlig slöjd i Sundbybergs skoldistrikt Augusta Pauline Walkendorff till viss tjänstårsberäkning för pension.

I en den 16 februari 1940 dagtecknad proposition nr 72, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, framlagt förslag i fråga om rätt för föreståndaren för Weibullsholms växtförädlingsanstalt Herbert Anton Karl Lamprecht och lärarinnan i kvinnlig slöjd i Sundbybergs skoldistrikt Augusta Pauline Walkendorff till viss tjänstårsberäkning för pension.

Beträffande motiveringen för det framlagda förslaget får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

1:o.

Föreståndaren för Weibullsholms växtförädlingsanstalt Herbert Anton Karl Lamprecht. Under punkten 1 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att föreståndaren för Weibullsholms växtförädlingsanstalt Herbert Anton Karl Lamprecht må, i den mån så erfordras för att han må komma i åtnjutande av hel pension från statens pensionsanstalt, räkna sig till godo tiden 1 juli 1921—31 juli 1932, varunder han tjänstgjort vid försöksverksamheten med köksväxter vid Alnarps trädgårdar, dock under villkor att till pensionsanstalten inbetalas engångsavgift för sålunda tillgodoräknad tid enligt de grunder, som finnas angivna i det jämlikt kungörelse den 25 juni 1937 (nr 653) till kap. VII av reglementet för pensionsanstalten fogade övergångsstadgandet.

Genom kungörelse den 25 juni 1937 (nr 653) om ändring i vissa delar av reglementet den 31 december 1919 (nr 878) för statens pensionsanstalt hava bestämmelser meddelats i fråga om delaktighet i pensionsanstalten för fast anställda förädlings- och försöksledare med full sysselsättning vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt (kap. VII § 69 f) reglementet). Med stöd av dessa bestämmelser beviljade pensionsanstalten genom beslut den 18 januari 1938 Lamprecht pensionsrätt i anstalten räknat från och med den 1 november 1937. Pensionsanstalten medgav därvid med stöd av de i § 6 pensionsanstaltens reglemente innefattade föreskrifterna rörande retroaktiv giltighet av reglementet, att Lamprecht skulle, mot det att viss engångsavgift erlades, äga att såsom tjänstår för pension enligt reglementet tillgodoräkna tiden från

och med den 1 augusti 1932, då han tillträtt befattningen vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt. Däremot fann pensionsanstalten dylik retroaktiv tjänstårsberäkning icke kunna med stöd av reglementets bestämmelser medgivas för tiden 1 juli 1921—31 juli 1932, varunder Lamprecht fullgjort i föreliggande framställning avsedd tjänstgöring vid försöksverksamheten med köksväxter vid Alnarps trädgårdar.

Statens pensionsanstalt har anfört följande:

Lamprechts framställning avser medgivande av sådan rätt till retroaktiv tjänstårsberäkning för tiden för ifrågavarande statliga anställning vid Alnarps trädgårdar, som skulle hava tillkommit honom enligt bestämmelserna i § 6 reglementet för statens pensionsanstalt, därest anställningen ägt rum i sådan befattning, att dessa bestämmelser varit tillämpliga.

Motsvarande medgivande, dock avseende tid för icke statlig anställning, har tidigare i några fall lämnats av Kungl. Maj:t och riksdagen, bland annat beträffande distriktsbarnmorskan Anna Elisabet Palmgren (år 1938 prop. nr 228; bankoutsk. utl. nr 31, p. 1; riksd. skr. nr 194) och folkskolläraryninnan Sigrid Vilhelmina Fahlén (år 1934 prop. nr 221; bankoutsk. utl. nr 42, p. 2; riksd. skr. nr 278). Med hänsyn härtill och i betraktande av vad i handlingarna i ärendet upplysts rörande Lamprechts anställning vid Alnarps trädgårdar vill pensionsanstalten icke motsätta sig, att jämväl beträffande denne ett dylikt medgivande lämnas.

Detta skulle innebära, att, under förutsättning att viss engångsavgift erlägges, reglementet finge, i den mån så erfordras för att Lamprecht skall kunna komma i åtnjutande av hel pension vid pensionsålderns uppnående, anses hava varit gällande för honom under tiden för hans statliga anställning.

Lamprecht uppnår pensionsåldern den 3 november 1954. Beträffande hans befattning fordras 33 tjänstår för hel tjänstepension, 6,000 kronor. Under förutsättning att Lamprecht icke åtnjutit någon på tjänstårsberäkningen inverkan tjänstledighet, kräves sålunda för att han skall kunna komma i åtnjutande av hel pension vid pensionsålderns uppnående, att reglementet får anses hava varit å honom tillämpligt från den 3 november 1921.

Vad engångsavgiften beträffar, synes den böra beräknas enligt enahanda grunder, som jämlikt kungörelsen den 25 juni 1937 (nr 653) tillämpats beträffande den Lamprecht av pensionsanstalten medgivna retroaktiva tjänstårsberäkningen. Under förutsättning att engångsavgiften bestämmes i juli 1940, skulle den därvid utgöra omkring 10,500 kronor, varav för tjänstepension omkring 8,800 kronor och för familjepension omkring 1,700 kronor. Den del av engångsavgiften, för vilken huvudmannen normalt skulle ägt att uttaga ersättning genom löneavdrag av befattningshavaren, utgör omkring 5,800 kronor.

Utskottet.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, får hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

2:o.

Läraryninnan i kvinnlig slöjd i Sundbybergs skoldistrikt Augusta Pauline Walkendorff. Under punkten 2 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att läraryninnan i kvinnlig slöjd i Sundbybergs skol-

distrikt Augusta Pauline Walkendorff må för erhållande av pension från statens pensionsanstalt tillgodoräkna sig under åren 1914—1918 fullgjord tjänstgöring såsom lärarinna vid Hemmet Fristad i Bromsten, dock under villkor att Walkendorff till pensionsanstalten inbetalar ett belopp, motsvarande den engångsavgift, som belöpt å henne, därest §§ 6 och 9 i anstaltens reglemente varit i förevarande fall tillämpliga.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Walkendorff är född den 7 januari 1878 och alltså 62 år gammal;
att hon vårterminen 1909—vårterminen 1910 varit anställd såsom lärarinna i kvinnlig slöjd vid Benninge hemskola i Strängnäs;
att hon under åren 1910—1911 genomgått ettårig undervisningskurs vid Hulda Lundins slöjdseminarium i Stockholm;
att hon under tiden december 1912—december 1918 eller under omkring 6 år tjänstgjort såsom lärarinna i kvinnlig slöjd vid Hemmet Fristad i Bromsten;
att hon under tiden april 1919—september 1920 innehaft anställning såsom föreståndarinna vid Hagalunds barnkrubba;
att hon sedan den 20 augusti 1920 tjänstgjort såsom lärarinna i kvinnlig slöjd i Sundbybergs skoldistrikt, därav från och med den 1 juli 1921 såsom ordinarie lärarinna, i vilken befattning hon erhållit vederbörligt tillstånd att kvarstå intill utgången av juni månad 1940;
samt att den av Walkendorff innehavda befattningen i Sundbybergs skoldistrikt förenats med pensionsrätt i statens pensionsanstalt från och med den 1 april 1921, varvid tjänstepensionsunderlaget fastställts till 1,237 kronor 50 öre för ordinarie befattningshavare.

Beträffande Hemmet Fristad framgår av utredningen i ärendet, att verksamheten vid hemmet, vilket numera nedlagts, bedrevs av stiftelsen Hemmet Fristad i anslutning till Svenska diakonissanstalten, att i hemmet för uppfostran och stöd i sedligt avseende mottogos unga kvinnor, vilka bland annat erhöles undervisning i sömnad, handarbete och vävnad, samt att stiftelsen från och med år 1914 åtnjöt statsbidrag, vilket under tiden för Walkendorffs anställning därstädes utgick med 10,000 kronor för år.

Statens pensionsanstalt har anfört i huvudsak följande:

Walkendorff äger räkna tjänstår enligt reglementet för statens pensionsanstalt från och med den 1 april 1921. Under förutsättning att å tjänstårsberäkningen inverkan av brott icke förekommit, skulle hon vid avgång ur tjänst med utgången av juni månad 1939 kunna räkna 18 hela tjänstår och bliva berättigad att — bortsett från dyrtidstillägg — årligen uppbära pension med 675 kronor och pensionsförhöjning med 129 kronor.

För tiden april 1919—mars 1921, varunder Walkendorff tjänstgjort först såsom föreståndarinna vid Hagalunds barnkrubba och sedan såsom icke ordinarie slöjdlärarinna i Sundbybergs skoldistrikt utan pensionsrätt, torde tillstånd till s. k. retroaktiv tjänstårsberäkning enligt § 6 reglementet för pensionsanstalten kunna av anstalten medgivas mot erläggande av engångsavgift, vilken jämlikt den ursprungliga lydelsen av punkt 5 i övergångsstadgandena till kap. IV i reglementet icke skall utgå med högre belopp än det, för vilket huvudmannen äger uttaga ersättning genom löneavdrag av Walkendorff eller — under förutsättning att avgiften erlägges den 1 juli 1939 — 51 kronor. Därvid skulle Walkendorff vid sistnämnda tidpunkt bliva berättigad att årligen uppbära pension med 750 kronor och pensionsförhöjning med

138 kronor. Emellertid kan Walkendorff vinna befrielse helt eller delvis från engångsavgiften mot en motsvarande minskning av pensionsrätten.

Rätt till tjänstårsberäkning kan däremot icke författningsenligt tillerkännas Walkendorff för tid, varunder hon innehafvt anställning vid Benninge hemskola och vid Hemmet Fristad, utan torde för beredande av sådan rätt riksdagens medgivande vara erforderligt.

I likhet med skolöverstyrelsen anser pensionsanstalten, att rätt till tjänstårsberäkning för tiden för anställning vid Benninge hemskola icke bör medgivas.

Vad angår tiden för anställning vid Hemmet Fristad har pensionsanstalten däremot i betraktande av bland annat vad skolöverstyrelsen rörande denna anställning anfört intet att erinra mot medgivande av rätt till tjänstårsberäkning för den del av anställningstiden, under vilken statsunderstöd utgått för hemmets verksamhet, d. v. s. för tiden från och med ingången av år 1914, dock under förutsättning att, såsom tidigare skett i liknande fall, därför uppställas det villkor, att engångsavgift erlägges för ifrågavarande tid, såsom om §§ 6 och 9 i anstaltens reglemente varit tillämpliga. Denna engångsavgift utgör per den 1 juli 1940 något över 150 kronor.

Enligt från statens pensionsanstalt inhämtade upplysningar skulle Walkendorff, därest tjänstårsberäkning beviljas i enlighet med pensionsanstaltens förslag, bliva berättigad att vid avgång från tjänsten den 30 juni 1940 årligen uppbära pension, beräknad efter 26 hela tjänstår, med 975 kronor och pensionsförhöjning med 165 kronor.

Utskottet. Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 12 mars 1940.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Holmström, Nilsson* i Mölndal, *Sundvik, Lindbårg, Bodin* i Visby, *Andersson* i Jäger och *Lindblom*;

från andra kammaren: herrar *Holmgren, Paulsen**, *Andersson* i Falkenberg, *K. A. Westman, Gustavson* i Västerås, *Osberg, Svedman* och *Andersson* i Munkaljungby.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.